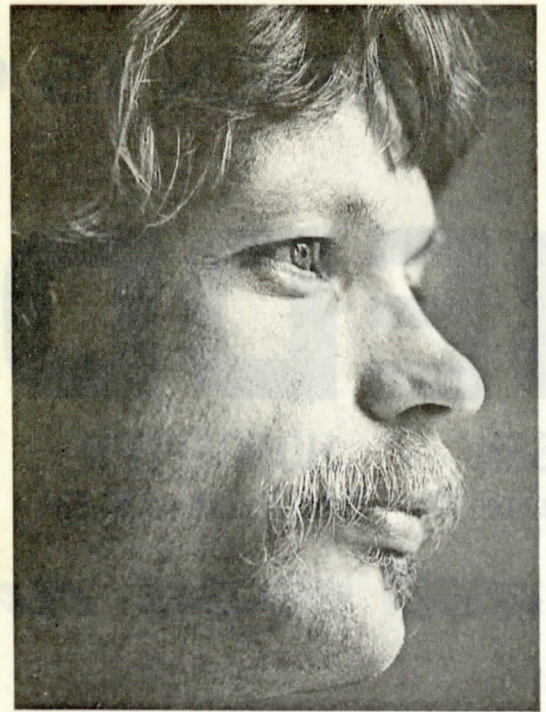

Tonko Ufkes publiceert bundel gedichten in het Westerkwartiers

„Het lukt niet om het Gronings nieuwe impulsen te geven”

▲ Tonko Ufkes ... Gronings het meest vertrouwd

Foto: Harry Tielman

Van onze verslaggever Jibbo Poppen

■ GRONINGEN – Tijdens de 'Bonte oavond op bult' in het kerkje van Oostum heeft Tonko Ufkes (35) uit Groningen zijn eerste gedichtenbundel, getiteld 'Deur de tied', gepresenteerd. De gedichten zijn geschreven in het Westerkwartiers, een klein taalgebied binnen het Gronings. Ufkes, wiens grootouders en vader uit Westerlee afkomstig zijn, groeide op in het Westerkwartierse Zevenhuizen. Het dichten begon in 1989. In Polen. Het leven in den vreemde was voor hem een breekpunt.

Waarom ontstonden juist toen de gedichten?

„Ik had geschiedenis gestudeerd en kreeg een opdracht om archieven te onderzoeken in de havenstad Gdansk. Ik had daar tijd om eens terug te kijken. Je hebt dan de behoefte om dingen vast te houden. Je bent meer met geschreven taal bezig, omdat je brieven schrijft naar huis. Ik hield ook een dagboek bij. Zo ontstonden ook de eerste gedichten.”

Was dat meteen in het Gronings?

„Op het schoolplein in Zevenhuizen spraken we Gronings. Thuis ook. Later ging ik studeren en sprak ik steeds meer Nederlands. In Polen sprak ik Duits, Engels en wat Pools. Toen ik met mijn dagboek begon, deed ik dat in het Gronings, het Westerkwartiers.

Toen bleek dat ik die taal al die jaren had vastgehouden. Ze was me het meest vertrouwd.”

Hoe ontstaat een gedicht?

„Ik schrijf over heel gewone dingen, die ik dagelijks tegen kom. Het is niet zo dat ik aan de tafel ga zitten om een gedicht te schrijven. Ik heb altijd pen en papier bij me. Als ik een idee zie, dan schrijf ik dat op. Later komen daar nog weer andere elementen bij. Langzamerhand ontstaat er dan iets van een gedicht. Ik schrijf gemiddeld twee gedichten per maand. Soms komt er ook maanden niks.”

Hoe is de bundel ontstaan?

„De gedichten hebben allemaal in het blad 'Krödde' gestaan. Mijn vrouw vroeg me eens: kun je ook niet eens voor mijn wat gedichten achter elkaar zetten. In overleg met Hanny Diemer is de bundel uiteindelijk samengesteld. Ze zijn ondergebracht in vijf hoofdstukken. 'Spiegelglas' gaat over vroeger en nu, 'Thuus' over vrouw en kinderen, 'Hin en weerom' gaat over ouder worden en terugkijken, 'n Joar' over de hoogtepunten in een jaar en 'Onderweegs' over het van huis zijn.”

Het Westerkwartiers wordt door weinig mensen gesproken. Het Gronings wordt in het algemeen bedreigd. Hoe zie jij de toekomst van deze taal?

„De ontwikkeling dat er steeds meer verloren gaat van het Gronings is niet tegen te houden.

Het zal niet lukken om het Gronings nieuwe impulsen te geven. Nieuwe woorden als spaigel-ploetje voor cd en mouwhemd voor t-shirt zullen het niet redden. Er komen steeds meer vreemde woorden. Ook in het Nederlands. Ook daarbij is vergeefs geprobeerd om bijvoorbeeld walkman te vervangen door loopradio. Ik doe daar niet dramatisch over. De ontwikkeling is nu eenmaal zo.”

Tonko Ufkes beschouwt het gedicht 'Deur-kiek' als een middelpunt van zijn bundel. We geven de tekst hier weer:

*Toen k lest op huus aan reed
zag k onderweegs dien blonde kop.
Hielst stief dien eigen stuurke beet,
pa trapte, doe veurop.
As ien n spaigel, deur de tied,
scharp, of wast gien joaren leden.
Allent verstommeld, nooit echt kwiet;
Ok ik ben zo met pa opreden.
Mofkes en muts, van de kolde gien last
mien handen om zien veurlicht.
Pa zingt, zien oadem wit as snij.
Ons deus op pakjedroager vast
weer wiend in het gezicht.
Wij hoalen boodschappen, allebei.*

De bundel 'Deur de tied' verschijnt bij Profiel in Bedum. De illustraties zijn gemaakt door Maria Ufkes-Kayatz en Jouke Nijman. Prijs 14,90 gulden.